

A taula amb la Lolita Bosch

Carxofes, enciams, la guerra de Mèxic contra el narcotràfic i la literatura que salva

Foto: Regina Saura

Per a un autor que comença, i per als que no comencen també, és un orgull que algú pensi en tu per formar part d'una antologia. No és que ara m'hagi convertit en un expert, però he participat en algunes de força importants. Aquest 2015 s'ha publicat un conte meu en un recull en anglès, *52 loves: an international collection of short stories & poems*, i després de l'estiu n'apareixerà un altre en una antologia de ciència-ficció. Però, com el primer amor, sempre es recorda la primera antologia. L'any 2010 l'escriptora Lolita Bosch es va posar en contacte amb mi per mail demanant-me si li podia enviar alguns textos (contes curts, preferiblement) perquè estava buscant autors per a una antologia que acabaria convertint-se en *VEUS de la nova narrativa catalana*, que van publicar Empúries (l'editora era l'Eugènia Broggi, protagonista del quart «Guess Who's Coming to Dinner») i Anagrama. Precisament, el conte que vaig publicar a l'antologia de la Lolita és el mateix que ara ha traduït a l'anglès la Mara Faye Lethem.

Després d'aquella col·laboració, amb una divertida presentació al Bar Velódromo, les nostres vides van prendre camins diferents i, a part d'una trobada casual enmig d'una de les multitudinàries manifestacions pel 15-M, no ens havíem tornat a veure més. Quan vaig fer llista per als meus sopars, de seguida vaig incloure-hi la Lolita. Ho té tot per ser una excel·lent convidada: dona de gran caràcter, escriptora compromesa (al seu web es defineix com un experiment literari no acabat), activista ferma i, per sobre de tot, apassionada de la vida, amb un somriure contagiós i un

bon humor aparentment perenne.

Quan li vaig escriure per proposar-li que vingués a sopar, ho va acceptar de seguida però, per diversos motius que ara no vénen al cas, em va posar algunes condicions innegociables?: hauria de ser un dinar, hauria de supervisar el menú (per problemes de salut es trobava immersa en una dieta estricta i fins i tot, per facilitar-ho, es va oferir a cuinar ella, cosa que vaig rebutjar a l'acte) i hauríem de fer-lo en tornar del seu viatge a Mèxic. Aquesta és doncs la història de com la meva secció va passar a dir-se «Guess Who's Coming to Lunch» i per primera vegada vaig trucar a la Mireia Carbó, la meva cuinera de capçalera, per dir-li allò de *Houston, em sembla que tenim un problema*.

Ambientació:

Música: Chico Buarque. *Carioca* (Biscoito Fino, 2014) i una espelma amb olor de figues.

Menú :

Entrant: Carxofes al vapor acompanyades de shiitake saltejat amb allet i bonítol de nord.

Primer: Barreja d'enciams i barreja de tomàquets.

Segon: Hamburguesa de vedella amb ceba, espàrrecs verds a la planxa i pastanaga agredolça amb nous.

Postres: Maduixots i pinya amb pols de coco.

Pa: d'oli d'oliva i sal marina.

Vi cortesia de la Lolita:

El lagar de Isilla. Verdejo.D.O. Rueda. (2014) 6,5?

Unes hores abans del dinar, la Lolita, amb qui tinc en comú 161 amics a Facebook, m'envia un Whatsapp avisant que la seva estricta dieta ha acabat i que ja pot menjar de tot, però molt em temo que és massa tard i, com que casa meva sembla una parada del mercat amb tanta verdura, decideixo seguir amb el menú que vam triar amb la Mireia, sota supervisió de la Lolita. El que sí faig és improvisar un entrant perquè la cosa no sigui tan... insípida (sé que ara m'he guanyat l'antipatia d'uns quants vegans). No puc dir si la convidada arriba d'hora o tard perquè no concretem l'hora (entre les dues i dos quarts de tres). Quan arriba porta una ampolla de vi blanc, fresc, i, amb ella, un tornado d'alegria entra a casa meva, a la Vila de Gràcia, barri que troba molt bonic però se'n riu quan li vento aquell tòpic que és com viure en un poble. ?Jo sí que visc en un poble i t'asseguro que no té res a veure amb això!?. Després d'una visita guiada pel pis, seiem a taula. Tinc la temptació d'abaixar les persianes, per fer més sopar aquest dinar, però fa un dia tan gris i fosc que ben bé podria ser una nit.

Abans de començar a relatar-me el seu darrer viatge a Mèxic, m'adverteix que a mig dinar la trucaran per a una entrevista que ha d'atendre. Cap problema. Una entrevista dins d'una entrevista es converteix en una metaentrevista? Estic graciós. Ho sé. Suposo que utilitzo l'humor com a protecció pel que està a punt d'explicar-me la Lolita, que arrenca amb una declaració que anirà cobrant entitat durant tota l'entrevista: ?Si no fos per la guerra (la de Mèxic contra el narcotràfic), la meva vida va estupendament?.

Entrant: Carxofes al vapor acompanyades de shiitake saltejat amb allet i bonítol de nord.

Col·loquem les carxofes dins d'un recipient de làtex i les posem al microones durant 5 minuts.

Tallem el shiitake i l'all i ho saltegem a la paella. Muntem el plat amb una mica de bonítol de nord i orenga. Temps de preparació: 8 minuts.

Vi: El lagar de Isilla. Verdejo. D.O. Rueda. (2014)

Per als que no ho sabeu: la Lolita va viure deu anys a Mèxic, país que considera el seu. L'any 2010 va crear l'associació Nuestra Aparente Rendición (<http://nuestraaparenterendicion.com/>) (NAR), on treballen 92 persones ?per amor a l'art?, dedicant un 30% del seu temps a lluitar contra la guerra, denunciant els terribles casos d'assassinats i desaparicions que pateix la població civil. Sense ajudes de ningú: ?No vull diners del Govern Mexicà?, aclareix. Al principi deien que eren uns exagerats, que no n'hi havia per tant: ?Finalment hem convençut al país que estem en guerra?. Actualment es dedica majoritàriament a acompanyar i donar suport als familiars de les víctimes. ?Els abraço, els faig el dinar, els acompanyo a fer xerrades per donar a conèixer els seus casos, escric les seves històries perquè ells no saben fer-ho... Duríssim.?

Penseu que a nosaltres només ens arriba, de tant en tant, alguna notícia colpidora com la tristament famosa desaparició dels 43 estudiants (la majoria encara estan per localitzar). ?Els mitjans de comunicació d'aquí ja m'han dit que per casos on hi hagi menys de quatre morts no els interessa. A Mèxic desapareix una persona cada hora i cinquanta-dos minuts. Tretze mexicans al dia?. Les dades que em dona a continuació no són gens esperançadores: la cosa bona és que han baixat un 25% els assassinats però, per contra, han pujat un 500% les desaparicions. L'any 2011 li van concedir el Premi Octavi Pellissa per la seva novel·la-reportatge *Camps abans de tot això*, que va publicar Empúries el 2013. Es tracta d'un excel·lent testimoni sobre la història de la violència a Mèxic, escrit amb molt de talent i valentia, que es converteix en una peça imprescindible si volem entendre com ha arribat aquell país a un nivell de violència tan aberrant, on el nombre de morts ja supera el de totes les dictadures d'Amèrica llatina juntes.

Ara està treballant en una tesi doctoral sobre aquest trist tema, però Mèxic ja ha ocupat bona part de la seva carrera literària: a *Qui vam ser* parla d'una ruptura sentimental a mig camí entre Barcelona i el D.F. A *Insòlit somni, insòlita veritat*, resumeix un segle de la història del país en forma de faula fantàstica il·lustrada; a *Hecho en México*, fa d'antòloga d'un interessant recull d'autors que cal descobrir i, finalment, a *Camps abans de tot això* explora la part més fosca del país, plena de càrtels de la droga i violència sàdica i gratuïta.

?M'estic endinsant en el terreny del dolor. Acabo de tornar d'allà, on he estat acompanyant una víctima que té quatre fills desapareguts. És molt heavy?. Se'm fa difícil, a mi i a tothom, entendre per què tants morts i desapareguts. ?Els narcos necessiten treballadors. A la majoria els segresten per al Sicariato o la Pisca, que és anar a recollir droga, i a les dones per tracte de blanques. Els nens els venen a l'estranger per adopcions il·legals. Un de cada deu desapareguts té entre zero i quatre anys. La majoria de desapareguts són joves de classe mitjana-baixa, amb poc accés a la veu pública. Dos anys després de començar la guerra, quan vam superar el xoc col·lectiu que patíem, vaig decidir que si dir-se Lolita Bosch servia per alguna cosa, doncs que ho utilitzaria per ells. Jo no ho necessito per res. Afortunadament tot em va bé. Els *royalties* de *Camps abans de tot això*, que a Mèxic s'ha venut molt, els he donat a les víctimes.? Per això va crear NAR, l'associació que ella presideix, formada per periodistes, acadèmics, activistes, víctimes... amb la idea de tenir un espai on reflexionar sobre el que està passant, cosa molt difícil de fer enmig de la guerra. Aquí us arriben els 43 desapareguts però allà és constant. A mi em truca gent a tothora dient que fa tres anys que busquen un fill desaparegut, o que se'ls acaben d'emportar un familiar... a veure si els puc ajudar".

Des de NAR també s'encarreguen de fer un llistat de tots els morts i desapareguts de què tenen constància, per intentar registrar d'alguna manera tota la barbàrie: ?Ho fem nosaltres perquè el govern mexicà va decidir deixar-ho córrer. Deien que era absurd gastar diners de la guerra a comptar morts. En portem comptats 52.000, però ens truca molta gent dient que familiars que saben que els han assassinat no surten en cap llistat. Ara també georeferenciem les

desaparicions en un mapa i ja en portem 34.000. És terrible. I només tenim constància dels mexicans. No hi ha manera de comptar els immigrants. A la meua darrera visita, vam entregar a unes mares aquest mapa com si fos un tresor. Imagina't una taula amb sis mares plorant, jo plorant, i davant nostre tot de víctimes amb fotos dels seus desapareguts. Emocionalment és esgotador?.

S'està ficant en un terreny molt perillós: a *Camps abans de tot* això diu noms i cognoms de grans capos, policies i polítics corruptes i assenjala directament el govern mexicà, la CIA i la DEA. Li demano si no té por cada vegada que entra al país. ?Molta. Diguem que allà hi ha gent que no m'estima. No els fa cap gràcia, i sé que corro un risc molt alt?. Em diu que a NAR són molts els que estan lluitant, però li recordo que els ?altres? són molts més. ?Però aquesta guerra amb dignitat la guanyarem nosaltres. És el meu lema?. Explica que ha hagut de fer dos cops de cap per enfrontar-se a la dramàtica situació. El primer, per superar els dos primers anys, molt durs i tristos. ?Jo veia el que jo considero casa meua esmicolant-se literalment. Van matar amics meus, altres van desaparèixer...?. El segon cop de cap va ser parlar amb la seva família i explicar-los que havia decidit ficar-se en aquesta guerra. ?Ho entenen, però cada vegada que me'n vaig ho passen molt malament. Però crec que ho he de fer. No hi trobo res d'heroic. Hi trobo una responsabilitat ciutadana. No ho dic amb condescendència, de debò. Jo formo part del 10% de privilegiats d'Amèrica Llatina. He crescut en un país que ha confiat en mi, que m'ha donat el que aquí es considera un dret bàsic: nutrició, educació i sanitat, coses que allà són un luxe. He rebut una educació extraordinària. La societat mexicana m'ha donat molts privilegis; com diuen allà, *a mi me ha ido bien*. Tinc molt accés a la veu pública, que no havia utilitzat mai abans fins que ha arribat la guerra. Tinc molts recursos intel·lectuals, passionals, connexions... i ho he d'aprofitar. Sé que un dia vindran milions d'orfes a preguntar-nos *¿por qué no hicieron nada?*. Em considero amb la obligació de fer tot el que pugui per aturar-ho. No conec ningú, ni una sola persona, que tingui un negoci i no pagui extorsió. Des d'un gran empresari a la senyora que ven *quesadillas* en una cantonada. No conec cap família que no tingui un mort o desaparegut. Què haig de dir-los? Que jo no els puc ajudar perquè parlo anglès? Perquè tinc dues carreres?? I, per convèncer-me que fa el que ha de fer, valentia a part, amb la veu trencada per l'emoció, em dona un argument irrefutable: ?Si això estigués passant a Vic, estic segura que tu faries el mateix?.

Primer: Barreja d'enciams (Roure vermell, trocadero i escarola) i barreja de tomàquets (Kumato, Raf, Verd, Branca, Xerry pera i de Montserrat)

Fàcil. Esclarim els enciams, els tallem i els servim en un bol barrejats. El mateix amb els tomàquets. Temps de preparació: 5 minuts. Amanir amb oli d'oliva verge (com més bo millor), sal, pebre negre i vinagre de mòdena.

Vi: El lagar de Isilla. Verdejo. D.O. Rueda. (2014)

Amb el temps la Lolita s'ha convertit en una activista pro: ?Ens han fet cursos de tot: contenció emocional, seguretat física, seguretat cibernètica... Ara tot m'ho miro molt, on vaig, amb qui vaig...?. Depèn dels ensurts que s'emporta, viatja més o menys a Mèxic, encara que de vegades és més útil la feina que fa des de fora del país. Va molt als Estats Units; ha donat conferències a llocs com Harvard i Columbia per intentar difondre la seva lluita a tot el món. ?Faig molt periodisme de guerra? diu, conscient que Mèxic ara mateix, després de Somèlia (on ja quasi no es fa periodisme), és el país amb més risc per als periodistes. Quan va ocórrer l'atemptat a la redacció de la revista satírica francesa *Charle Hebdo*, la Lolita va fer un tuit sobre la manifestació de presidents i primers ministres que deia: *#Paris Ahora... Que así ocurriera en México cuando matan periodistas...* ?El que va passar va ser molt fort i ho vaig sentir molt i fins i tot he comprat la revista, que no m'agrada gens, en solidaritat. Una de les coses que fem des de NAR és comptar periodistes i treballadors de la informació morts o desapareguts. En portem més de dos-cents. I molts mexicans que no volen signar pels seus periodistes ho han fet pels francesos.

És conscient de la seva posició privilegiada. ?Les guerres són molt racistes?, diu. ?Si a mi em passés alguna cosa, correrien a buscar-me, i em trobarien. El poeta mexicà Javier Sicilia, a qui li

van assassinar el fill de vint-i-quatre anys, estava segur que, per ser qui és, acabarien trobant els assassins. Dues setmanes després ja hi havia disset homes detinguts. Sicília, al contrari del que es pensava el govern (que deixaria de molestar i s'oblidaria del tema), va decidir abandonar la poesia i cedir la seva veu a totes les víctimes que ho necessitessin. Però aquest cas, i el del director de cinema Alejandro González Iñárritu (*Amores Perros*, *21 grams*, *Birdman*), que va dir que els mexicans no ens mereixem el govern que tenim, són excepcions molt especials. La majoria d'escriptors i periodistes no s'atreveixen a dir ni fer res, excepte l'Elena Poniatowska. La resta m'han sorprès i decebut molt.

La guerra li ha fet conèixer el pitjor del país, però també el millor: ?Jo no havia vist mai res com la dignitat de les mares dels desapareguts. La lliçó de dignitat que donen aquestes dones és brutal?. Dóna suport, per exemple, a una mare que volia parlar amb l'assassí del seu fill, que havia dissolt el cadàver amb àcid, per preguntar-li si n'havia quedat cap trosset que pogués rebre cristiana sepultura. ?Aquesta senyora, l'Araceli, va aconseguir entrar a la presó sense l'ajuda de les autoritats i tenir una entrevista amb el botxí del seu fill, que era policia federal. Aquell dia, a l'home li havien fotut una pallissa i tenia l'ull inflat i anava ple de morats. Com que ningú no li havia curat les ferides, la dona va anar a comprar Diclofenaco per calmar-li el dolor i li va dir *tome mi hijo, nosotros no somos como usted. Esto es lo que es ser una familia. Esto es querer. Que lástima que tú no lo tuviste en tu casa.*?

I aleshores, després d'altres casos terribles que fan posar els pèls de punta (la seva amiga Leti: van entrar a robar a casa seva, se li van emportar fins i tot la carn de la nevera i les vambes dels fills i, com que no en tenien prou, li van fer triar quin fill volia que s'emportessin; o la senyora a qui li van matar el fill de 15 anys i ara està buscant el de 19, o la senyora a qui li ha desaparegut la germana, o el senyor que busca els seus germans...) arriba un dels moments més emotius (i terribles) del dinar. La Lolita agafa el seu telèfon mòbil i m'ensenya fotografies d'ella amb totes aquestes víctimes. I us asseguro que posar-los cara, veure com s'esforcen per somriure a càmera sense poder amagar la mirada trista i apagada, és devastador.

?Em salva la literatura? diu finalment, mentre guarda el telèfon, amb un gran i resplendent somriure, que contrasta de forma brutal amb totes les barbaritats que m'acaba d'explicar.

Segon: Hamburguesa de vedella amb ceba, espàrrecs verds a la planxa i pastanaga agredolça amb nous.

És important que l'hamburguesa sigui bona. En el meu cas, comprades en una carnisseria al costat del Mercat de l'Abeceria, on les tallen en grans rotlles de carn. Aquestes són amb ceba. L'hamburguesa i els espàrrecs els fem amb la planxa. Per la pastanaga agredolça: Pelem 5 pastanagues i les tallem a rodanxes. Les col·loquem en una olla baixa, les cobrim amb aigua salada i les coem amb l'olla tapada fins que siguin tendres. En un cassó fem un caramel escalfant 50 grams de sucre i dues cullerades d'aigua. Quan comenci a agafar color daurat i afegim el suc de 2 llimones, barregem i ho avoquem sobre les pastanagues. Ho deixem coure tot junt durant 2 o 3 minuts fins que s'evapori l'excés de líquid. En el moment de servir-ho, empolvorem el plat amb nous picades. Temps de preparació: 15 minuts. (Recepta inclosa a La cuina salvavides. Mireia Carbó. Viena Edicions).

Vi: continuem amb el El lagar de Isilla. Verdejo. D.O. Rueda. (2014)

?Si no escrivís em tornaria boja?. Aquesta frase ens la podríem aplicar molts escriptors, però en el cas de la Lolita és, indiscutiblement, la seva valuosa vàlvula d'escapament. ?M'he adonat que la literatura és molt útil. Hi ha moltes coses del dolor que la literatura pot explicar i la realitat no. Tinc amics periodistes que em pregunten com es fa perquè al lector li interessi el decapitat número 8. Amb la literatura es pot fer. He escrit testimonis de víctimes que quan ho llegeixen, en sentir-ho narrat per algú altre, es sorprenen d'haver viscut coses tan aberrants. O de sicaris que es pensaven que estaven fent una feina normal i aleshores, en llegir la seva història, s'adonen que són uns assassins?.

Fa tres anys que treballa en una novel·la sobre l'aigua. ¿No sé ni si l'acabaré mai, però és una mena de cant a la vida, un text molt poètic sobre la impressió de la bellesa. Als anys cinquanta, el govern del DF va contractar el Diego Rivera perquè pintés als túnels del clavegueram uns murals subterranis per donar les gràcies a l'aigua per arribar fins a la ciutat. En un dels murals es veu la filla del Diego, que va morir mentre els pintava, nedant a contracorrent, i quan puja el nivell de l'aigua li tapa mig cos. És preciós?. Durant molts anys han estat tancats al públic però la Lolita, com faig jo moltes vegades, es va aprofitar de la condició d'escriptor que està escrivint una novel·la per accedir a llocs poc habituals. ¿La primera vegada que els vaig visitar estava jo sola als túnels, amb aquests murals enormes, amb les comportes per controlar el nivell de l'aigua... Estic escrivint sobre aquest lloc meravellós on, passí el que passí al món, quan arribes t'envolta aquesta sensació que la bellesa es manté enmig de guerres, crisis econòmiques, laborals, sentimentals... A mi, llocs com aquest em donen molta esperança per la nostra espècie: som capaços de fer coses tan meravelloses...?.

Suposo que per la tensió acumulada de tot el que m'ha explicat durant el dinar, de sobte ens agafa un atac de riure que ens destensa. Aleshores la Lolita em confessa que es considera una persona molt feliç tot i veure's envoltada diàriament per tanta violència. ¿Més o menys cada dos anys m'agafo un mes lliure i me'n vaig a l'Índia a desconnectar. Em recorda molt com era Mèxic abans. L'estiu que ve em torna a tocar...?. I somriu, amb els ulls brillants, suposo que imaginant-se allà.

Ens interromp la trucada que la Lolita esperava per atendre una entrevista en directe per a una radio de parla hispana de Chicago. És curiós sentir la Lolita parlant mexicà al menjador de casa meva, tornant a explicar moltes de les coses que m'ha dit abans, en un to molt més ¿professional?, però amb la mateixa passió per transmetre al món la barbàrie que viu el seu país d'adopció. Em quedo amb una frase de l'entrevista: *¿Siento que lo que sucede en Méjico puede ocurrir en cualquier lugar del mundo y en cualquier momento?*.

Postres: Maduixots i pinya amb pols de coco.

*Tallem la piña a daus i substituïm algunes peces per maduixots. Espolsem coco ratllat per sobre.
Temps de preparació: 5 minuts.*

Vi: una copeta de Vodka Zubrowka Bison Grass. Ben fred.

M'interessa saber com és un dia normal a la vida de la Lolita Bosch. ?No hi ha dies normals a la meua vida?, confessa rient. ?D'entrada, no tinc horari i això no té preu, però a la meua agenda cada tarda hi ha un acte públic fins a l'estiu?. Li agraden molt els adolescents i té un projecte de cròniques adreçades a ells. ?Acabo de publicar un llibre molt interessant, *El niño que quería matar* amb La Galera, on he seguit durant sis mesos un nen que té un brot psicòtic. Ara estic treballant amb el cas d'un nen que està buscant el seu germà desaparegut i amb un cas d'assassinat domèstic?. Li han adaptat dues novel·les al cinema (*Elisa K*, codirigida per Jordi Cadena i Judith Colléll i *La por*, dirigida pel Cadena en solitari), però resulta que el cinema no li agrada gens: ?El Cadena està encantat amb mi perquè diu que no em fico mai en res. Després m'envia la pel·lícula i em diu: Lolita, mira-la, per favor... i jo: no ho crec...? Reconeix que *Elisa K* l'ha vist en DVD: ?És que, de debò, el cinema em cansa... però em porto molt bé amb ells i per això em sap més greu... *La por* la vaig veure a l'estrena als Verdi i em va afectar molt. En sortir de la projecció li preguntava al director com havia pogut ser tan cruel amb el nen protagonista... com si no recordés que jo havia escrit la història original?. D'altra banda, li encanta el teatre i no li faria res veure una obra seva representada dalt d'un escenari. ?Estic fent una cosa de teatre des de fa molt de temps: un homenatge a Dostoievski molt especial.?

La Lolita és una gran gran gran lectora. Llegeix cada dia fins a la una de la nit, aprofitant la

tranquil·litat que es respira a aquella hora al poble on viu. ?Curiosament, tot i el pilot de coses que faig, visc misteriosament aïllada del món. M'encanta estar sola, cuidar les meves plantes, passejar el gos. Últimament faig molta fotografia, molt dolenta, i peces d'art... els meus amics em diuen que dec ser com la Corín Tellado, amb quaranta persones treballant per a mi per després dir que ho he fet jo...?. Fa tantes coses i tan diferents que fa poc, quan la van convidar a fer una xerrada en una universitat americana i li van demanar que els enviés el seu currículum, no va saber per on començar: ?Vaig parlar amb una amiga d'allà, que té mentalitat ianqui, i em va dividir en quatre apartats: escriptora / investigadora / periodista / activista. Fins i tot els del programa *30 Minuts* em van dir una vegada que era una de les poques persones a qui podíem trucar per entrevistar per dos temes diferents en dos programes seguits. Si li sobressin hores, li encantaria donar classes a la Universitat de Dublín, com el seu admirat Samuel Beckett: ?He anat moltes vegades a visitar la seva tomba i li he tirat per una escletxa que hi ha els meus llibres, pàgina per pàgina, o cartes o notes donant-li les gràcies?. El Beckett, l'Oscar Wilde i Raymond Carver són els seus referents en literatura, i el Theodor Adorno en filosofia: ?A casa fins i tot li he fet un altar?.

Us penseu que ja no fa res més? ?Ara acabo de fer un llibre de poesia per a nens que es titula *Animales que hacen cosas en silencio*, que publicarà Kalandraka, que fan coses meravelloses?. Per intentar entendre més el món de la Lolita, cal saber que escriu les seves novel·les de forma totalment bilingüe. *Camps abans de tot això* la va escriure en català i castellà alhora. De fet, en castellà va fer-ne també la versió mexicana. Que ella sàpiga, comparteix almenys una cosa amb l'escriptor Júlio Cortázar: quan revisa les seves novel·les, ho fa amb metrònom. ?Engego el metrònom. Tac-tac. Tac-Tac. I començo a llegir. El so, a part de marcar-me si el text té ritme o no, si sobra o falta una paraula, s'interposa entre les paraules i jo, i això fa que el pugui llegir amb molta més distància?. M'assegura que funciona molt bé i m'anima a provar-ho.

Per acabar aquesta apassionant conversa, la Lolita em regala una lliçó magistral de literatura: ?Les novel·les poden explicar el que el periodisme no pot. Hi ha coses que són molt difícils de definir però s'entenen perfectament sí fem que li passin a algú. Si ens preguntem què és la guerra, por ser molt avorrit d'explicar (qui no ha pensat mai ?que pesats amb Síria? veient les notícies?) però si ho escriu l'Agota Kristof, la guerra és el que els passa a uns nens que es diuen *Claus i Lucas*. El concepte de culpa, per exemple, pot variar depenent de cada religió, però si et llegeixes *Crim i càstig* de Dostoievski entendràs perfectament què és sentir-se culpable. La gran majoria de conceptes els poden exemplificar gràcies a haver vist com els patien personatges de ficció. Per això la literatura és tan necessària: els filòsofs es qüestionen els conceptes i els escriptors els posem en acció.

Abans de marxar, la Lolita pronostica que, algun dia, les meves entrevistes/sopar per Catorze s'acabaran publicant en un llibre. Tant de bo. Després d'aquesta llarga i interessant conversa, que em serà impossible transcriure per complet, potser allà tindrà la possibilitat d'aprofundir en el *Lolita's world*: un lloc complex, emocionant, inacabable i inabastable, ple de simpatia, amor, passió per la vida i per la gent, culte i extremadament delicat. Un lloc on tot hi estar-hi hores, voldries estar-t'hi més, i tornar-hi sovint, o, encara millor: no marxar-ne mai.

14 coses que cal saber de la Lolita Bosch:

1. S'entén que sigui molt recelosa amb la seva vida privada i algunes coses importants no les he pogut incloure al reportatge. Ho sento.
2. No té agent literari, ni li cal. Una vegada volia parlar amb l'editor (ja retirat) Constantino Bértolo. Com que mai passava el filtre de la secretària, un bon dia va dir que trucava de l'agència de la Carne Balcells. I va aconseguir parlar amb Bértolo, a qui li va fer gràcia l'estratègia de la Bosch.
3. És molt organitzada i això li permet tenir una agenda tan plena i fer mil coses a la setmana. Escriu cada dia fins a les dues del migdia. Dedicava un 30% del seu temps a la guerra (de vegades una mica més). Cada divendres al vespre fa un skype amb víctimes de Mèxic i, quasi cada dia, a les 8 de vespre, para de treballar (i pensar, si pot) en aquest trist tema.
4. Ara està fent un doctorat: filosofia de la literatura aplicada al treball social i de pau. A la seva tesi

dirigeix 43 estudiants (li esgarrifa la coincidència amb els 43 desapareguts a Mèxic) on cadascun d'ells està escrivint una novel·la. Investiga la pulsio literària de les persones que volen escriure una novel·la i l'aplica al treball de pau. Diu que són molts semblants les preguntes que es fa un escriptor, sobretot a la seva primera novel·la, i les que es fan les víctimes dels casos de segrest i assassinat, que necessiten saber com ho han de fer per explicar el que els ha passat.

5. Fa temps que va començar una croada personal per la diferenciació entre gènere masculí i femení a la correspondència d'empreses i administracions. L'han arribat a convidar a fer una xerrada en una universitat per parlar de la violència de gènere i trobar-se un cartell anunciant "l'escriptor Lolita Bosch". Evidentment no hi va participar. Potser algun dia ho recollirà tot en un llibre que titularà ?Benvolgut Lolita?, que és com solen anar encapçalades moltes d'aquestes cartes.

6. Li cansa que en la literatura alguns només considerin interessant el patró ?home blanc i heterosexual?. Fa poc l'escriptor, crític i catedràtic Juan Antonio Masoliver Ródenas li va dir: ?Mira Lolita, yo soy hombre y estoy hasta los huevos de los problemas de las mujeres?. Imagineu com es va posar!

7. Li encanta el procés de documentació per a una novel·la encara que després no utilitzi ni la meitat del material trobat. Li encanta estudiar, fer postgraus i doctorats.

8. Ho té tot planejat. D'aquí a uns anys anirà a viure al Perú, país que l'apassiona.

9. No té televisió. No li interessa gens ni li troba la gràcia. Li molesta, per sobre de tot, la publicitat. Però... alguna vegada ha fet trampa i ha recuperat algun programa que li interessava per internet a la carta. Tampoc li agrada el cinema ni els contes i quasi mai escolta música, però es considera una ionqui de la novel·la (escriure'n i llegir-ne).

10. És tan previnguda amb el tema de la seguretat personal, que li han quedat tics curiosos com anar al metge aquí, a Barcelona, i quan li demanen l'adreça o el telèfon sortir-li l'instint de no voler donar-los.

11. La seva àvia, de 90 anys, que ha viscut una guerra, és qui més l'entén quan torna de Mèxic. La seva família, de sempre, ha estat molt solidària. Aquestes deuen ser les llavors que han germinat dins la Lolita per ser com és.

12. És molt culer però va decidir renunciar al futbol quan va engegar el col·lectiu Nuestra Aparente Rendición, per falta de temps (i energia, suposo).

13. No vol que les editorials li enviïn les liquidacions dels seus llibres ni els reculls de premsa. Això l'ajuda a treure's pressió i no haver de fer competicions per veure quina de les seves novel·les ven més. Es bolca, exclusivament, en el procés d'escriptura.

14. Tot i el que pugui semblar, li interessa molt poc la realitat, que troba avorrida i previsible, i prefereix mil vegades la ficció. De fet, tot el que fa ho acaba vinculant amb la literatura.